

Karlos del Olmo

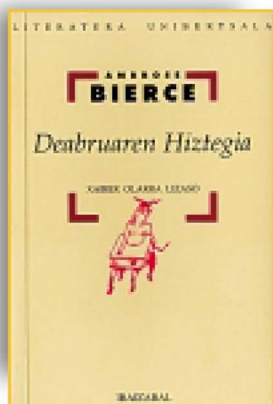
Ambrose: Ama batek zituen hamar seme-alabetako bat. 1842. urtean jaio zen mundura, eta inork (?) ez daki noiz joan zen mundutik. Deabruren baime-na zuen ala ez ezin jakin daiteke, baina kontua da Ambrose Bierce izeneko idazle autodidaktak hainbat urtean hiztegi moduko bat plazaratu zuela aldizkarietan artikulua. Ordainez, Txerrenek gizaki xeheon heriotzatik libro utzi bide zuen, inork ez daki-eta ez non, ez noiz, ez nola hil zen. Baten bat ausartu ere da esaten Aipatu Behar Ez Dena berbera ez ote zen izango. San Frantzisko hiriko gizonik zital eta gaiztoena zeritzoten. Itsu halakook! Ikus Bierce.

Autodidakta: Gauezko atezain moduan lan egiteagatik, tarte-ka-marteka asperdura gainditzeko ikasteari eta idazteari lotzen zaien lagunari esaten zaio. Zorionez unibertsitateari joandakoak izan ohi ez direnez gero, eskura heltzen zaien guztia irakurtzen dute, hiztegi potoloren bat lagunik minena zaiela. Berehala uzten diote lanbide zaharrari, hurrengo autodidaktei toki-a uztearren.

Bierce: Ama batek hamar seme-alaba zituen. Halere, senarrak jarri zien izena seme-alabei, guztiei a-z hasten ziren izenak eta, jakina, bere deitura emanik. Ikus Ambrose, noski.

Deabrua: Hainbat erlijoi idazle ospetsu eta mitiko bati esleitutako ezizena. Txartasun eta txarkeria guztiak leporatzen dizkiote, baina ez ei dio axola. Bere izenez plazaratu nahi izan ez, eta Ambrose Bierceren birtate munduko hiztegirik eza-gunena eman zuen argitara: Deabruren Hiztegia. Harrezkero, beste hiztegitik guztiak lan hori etengabe berritzen eta berre-

Inoiz faszikuluka salduko ez den hiztegia

Ambrose Bierce zorrotzaren ondare alfabetikoa itzuli du Xabier Olarrak

**Hiztegia: Deabruren
Hiztegia.**

Ambrose Bierce.

Itzulpena: Xabier Olarra.

Ibaizabal, 2000

304 orrialde

1.760 pezeta (71 libera)

tzen dabilta. Guraso arduratsu eta txintxoek seme-alabei oparitu beharreko liburua, batez ere gaurko mundurako prestatu nahi badituzte —baita etxetik bota nahi izatekotan ere, baina argudioak eskuratzeko—. Inork ez daki emakumezkoa ala gizonezkoa den, horra hor bere adimen naturaz gaindikoaren beste erakusgarrietako bat.

EIZIE: Sigle euren diotenez, Euskal Iruzurgile Zurrutero Infernutarren Elkartea. Gaur egun euskaratik eta euskara itzultzen, zuzentzen eta interpretatzen dituzten eroen elkarte bihurturik dabil, lehengo hutsak zuzendu guran. Bere asmo zoro eta hutsalen artean, munduko literaturako lan bikain baina ez oso komertzial batzuk euskaratzea. Batzuek diotenez, hobe luke el-

karteak atzera ere lehengo zereginetara lotzea.

Eusko Jaurilaritza: Kontraesana. Gobernu bateko Kultura Sailak EIZIEren moduko elkarte batengan sinistu eta dirua eman ere dio hainbat urtean itzulpena sustatzeko. Ondorioz, *Deabruren Hiztegia* moduko liburua arbuia garria plazaratu arren, oposizioak ez dio konturik batere eskatu gobernari. Bestalde, inork ez du liburua dela bitarte dimisiorik aurkeztu.

Fuentes, Karlos: Idazle mexikarra, Ambrose Bierceren berri (zuzena ala zeharrekoa) izanda, *Gringo Zaharra* eleberrian haren bizitzako pasadizo ilun batzuen berri nobelatua eman zuena. Txerrenek berak gidaturik? Hauska lo!

Gomendioa: Bekatuaren sinonimoa. Besteren bati *Deabruren Hiztegia* irakurtzeko aholkua ematea. Liburua ume orpo gorrien esku jarri gero, ustelkeria leporatuko diote berehalakoan gomendiogileari. Bizi osorako paperezko kartzela zigorra du saritzat.

Gringo Zaharra: Izara artean hil nahi ez zuenez gero, Ambrose Bierce izeneko idazle gringoak Mexiko aldera betiko desgertzera joan zenean ostutako

izengoitia. Pelikula ezagun baten izenburua, non Txerrenen eskua ikusi omen duten. Non, baina?

Hiztegia: Denek, eskolatu zein ikasgabe, goraipatzen duten liburu mota aspergarri baina oso saldua. *Deabruren Hiztegia* argitaratu zenetik, literatura generorik erakargarrien eta debekupetakoen ikur bilakatu da. Euskal bertsioa plazara agertu eta gero, euskararen batasunak estandarizazioranzko urratsik irmoena eman du.

Ibaizabal: Ibai zabala izan arren, orain arte Literatura Unibertsala bilduman liburu estu eta lehor bezain gogoangarriak salgai jarri dituen argitaletxea, nahiz eta horretaz ia inor gutxi ohartzen den.

Itzulpena: Munduan den lanbiderik zentzugabeena. Jakintsuek diotenez, itzultzaile onena gardena, nabaritzen ez dena ei da. Hau da, itzultzaile ikusezina! Ai, baina txarra bada, traidoreka larrutuko eta lumatuko dute, gutxienez. Klaserik txarrena, literatura itzultzen duena, masokista samarra delako. Txarto ordainduta egon ez ezik, beste baten lana itzultzerakoan gozatu egiten ere omen du. Esandakoa: ona bada, ikusezina, txarra bada, liburuaren porrotaren errua hari leporatu! Ikus: masokismoa, endekatua, traidorea, palo zorroa.

Kritika: Itzulpengintza munduko bigarren lanbiderik zaharrena ei da. Gezur galanta! Bigarren ofiziorik zaharrena kritika da, lehenengo lanbideko batzuen gainean (eta pean) kritika ere egiten baita. Denek kritikari onen falta deitoratzen dute, baina inork ez du kritika txarrik biz-

karreratu gura. Egilea non, kritikaria han. Ikus: banpiroa, bizkarroia, ekologia, izaina.

Literatura: Ikus 1: zaborra, ez-deusa, gauzaeza. 2: Literatura Unibertsala.

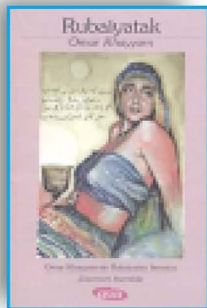
Literatura Unibertsala: EIZIEk eta Jaurilaritzak abiarazitako izaki naturaz gaindiko eta ezinezkoa. Batzuek diotenez, bildumako lan gehienak ez dira literatura, eta bestetzuen iritziz, zerk edo zerk definitzen badu bilduma, unibertsaltasunik eza da. Behin batean irakurle batzuek bilduma osoa erre zuten plaza ezagun batean «Utz diezaigun ziliborrari begiratzeari!» txilio eginda! Euskal alienatuek kalean elkar ezagutzeko bilduma honetako liburuak darabil-tzate. Zorionez, ia ezinezkoa da Euskal Herriko liburu dendetan bildumako liburuak topatzea. Hau lasaitua!

Unibertsala: Denek oso gustuko izaten duten adjektiboa, gabeziak baino agerian jartzen ez dituen arren. Alegia, ezinezkoa dela ezer unibertsala izatea. Are gutxiago literatura. Unibertsoak berak ez omen du deitura hori erabiltzen.

Olarra, Xabier: Txerrenen beste zerbitzarietako bat? Bizitzan egin dituen errepertutua, hala dirudi. Euskara eta literatura irakastea aitzakia erabilia, hazi gaiztoa ereiten jardun zuen euskal herritar guri eta errugabeen arima bigunetan. Horri gutxi iritzi-ta, administrazioan, botere mundutarretik hurbil, lanean hasi zen belar txarra areago barreiatzeko. Horrezaz gain, batera, argitaletxea eratu eta literatura beltza eta amoralta itzultze-ari ere lotu zaio bere jaunak/andreak leporatutako zeregina hobeto betetzeagatik. Bizi ibilguan gailurretako bat lortu du *Deabruren Hiztegia* modu bikainean itzulita, ezbairik gabe, euskaldun fededun gaixoa usteltzeko asmo garbia duela. Bestela, ezinezkoa litzateke halako prosa aseptiko, irakurtzen erraza eta atseginaren azalez jantzi-ta, hain egokitzen jatorra egin izana, non euskaraz zuzen sortua baitirudi, horrelakorik berez ezinezkoa bada ere, euskaldunik erratuena ere ezin delako horrelako fruitu batez erditu. Ala bai? A, eta liburuan prosan bezain trebe jardun du poesian, hiztegia halako hitz neurtu ugari-z hornituta datorrenez gero!

Zinismoa: Txerrenen zerbitzarien tasunik bikainena. *Deabruren Hiztegia* eta horren egile-a bultzatu zituen bizi indarra. Eskola guztietan osasun jakintzagaian nahitaez irakatsi beharreko edukia. Liburu hori irakurterakoan gozatzeko ezinbesteko osagaia.

Omar Khayyam pertsiarra, Ekialdeko eta Mendebaldeko kulturen sistesia

Poesia: Rubaiyatak. Omar Khayyam.
Moldaketa: Joxemari Iturralde.
Erein, 2001. 100 orrialde
1.500 pezeta (60 libera)

Mendebaldeko kulturaren muina jasotzen duten liburuak argitaratzeko ahaleginaren barruan kokatzen da hau, Ovidioren *Metamorfosiak* eta Homeroren *Ulises*-ekin

batera. *Rubaiyatak* hau egile ezezagun batena da, Omar Khayyam pertsiarrarena (1050-1131), eta Ekialdeko eta Mendebaldeko kulturen sintesi moduan ulertu du testuaren moldatzaileak, Joxemari Iturralde idazleak. Idazle izateaz gain, matematikari eta astronomoa ere izan zen Khayyam, eta garai hartako iraultzaileak ziren poemak idatzi zituen.

‘Jakin’ aldizkariaren ale berriak zientziaren erronkak ditu gogoetagai

Pentsamendua: Jakin 125. Askoren artean.
Jakin, 2001. 138 orrialde
1.350 pezeta (54 libera)

Uztail eta abuztuko alea dugu *Jakin*-en hau, eta bertan zientzia hartu dute hizpide, egungo gizartearen eta kulturaren eragina duen jarduera abiapuntu hartuta. Pedro Miguel Etxenikek, Jose Maria Pitarkek eta Fernando Plazaolak

XXI. mendeko zientziaren erronka nagusiak dituzte hizpide. Andoni Ibarrek sozialki eta kulturalki kontestualizaturiko jarduera gisa aurkezten du zientzia. Hirugarrenik, Julio Abascal, Kepa Altonaga, Fernando P. Cossio, Jesus M. Ugalde eta Xabier Eizagirre zientziak mende honetan izan ditzakeen erronkei buruz ari dira.